

Міністерство освіти і науки України
Державна наукова установа
"Український інститут науково-технічної експертизи та інформації"

СТАН ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

Аналітична довідка

Київ – 2025

УДК 338.33:338.49

Авторський колектив:

Писаренко Т.В., Куранда Т.К., Швед Н.Ю., Тітаєвська Є.С.

Стан інноваційної інфраструктури України: Аналітична довідка / Т.В. Писаренко, Т.К. Куранда, Н.Ю. Швед, Є.С. Тітаєвська. – К.: УкрІНТЕІ, 2025. – 30 с.

Викладено результати дослідження сучасного стану та основних напрямів розвитку інноваційної інфраструктури України в контексті нормативно-правового забезпечення, державної політики та міжнародної інтеграції. Зроблено висновок, що розвиток інноваційної інфраструктури є стратегічним чинником технологічної модернізації, інтеграції України у світовий інноваційний простір і забезпечення сталого економічного зростання.

Розраховано на представників органів державної влади, наукових працівників, інженерних кадрів, викладачів закладів вищої освіти, аспірантів і студентів відповідних спеціальностей.

© МОН України, 2025

© УкрІНТЕІ, 2025

© Т.В. Писаренко, Т.К. Куранда, Н.Ю. Швед, Є.С. Тітаєвська, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ.....	5
2 АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ОБ’ЄКТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ	8
2.1 Технологічні парки (технопарки)	9
2.2 Наукові парки	9
2.3 Індустріальні парки	10
2.4 Мережа стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів.....	11
2.5 Інноваційні кластери	13
2.6 Інноваційні хаби	15
2.7 Центри трансферу технологій.....	16
2.8 Інноваційні технологічні платформи.....	17
2.9 Центри інтелектуальної власності.....	17
2.10 Інституції, що забезпечують підтримку інноваційної діяльності	18
2.11 Участь України у європейських інноваційних мережах.....	20
3 ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА УКРАЇНИ У РЕГІОНАЛЬНОМУ РОЗРІЗІ ..	22
ВИСНОВКИ	28

ВСТУП

Досвід провідних економік світу підтверджує, що в умовах глобальної конкуренції стійкі конкурентні переваги мають країни з розвиненою інноваційною інфраструктурою та ефективним механізмом підтримки інноваційної діяльності.

Розвиток інноваційної інфраструктури є ключовим чинником модернізації національної економіки, забезпечення її технологічного оновлення та зміцнення науково-технічного потенціалу.

В Україні розвиток інноваційної інфраструктури зумовлений необхідністю структурної трансформації економіки, оновленням виробничих фондів, активізацією інноваційного підприємництва та підвищенням рівня комерціалізації наукових результатів. Водночас сучасний стан свідчить про фрагментарність існуючих інституцій та недостатність організаційно-фінансових механізмів підтримки інновацій. Тому нові законодавчі ініціативи є дуже актуальними і сприятимуть прискореному розвитку сфери інноваційної діяльності та інноваційної інфраструктури в Україні.

В аналітичній довідці проаналізовано ключові законодавчі акти, що регламентують діяльність у сфері інновацій; основні об'єкти інноваційної інфраструктури; інституції та європейські інноваційні мережі, що забезпечують підтримку інноваційної діяльності; стан інфраструктури інноваційної екосистеми України у регіональному розрізі.

1 НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ

В Україні інноваційна діяльність та розвиток інноваційної інфраструктури регулюється низкою законів (із змінами та доповненнями), зокрема:

– «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 року № 40–IV, у якому викладено базові засади державного регулювання інноваційної діяльності, сприяння та підтримка функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури; визначено повноваження Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органів місцевого самоврядування у сфері інноваційної діяльності; окреслено правові засади реалізації інноваційних проєктів, продуктів, підприємств та методологія їх державної реєстрації; специфіка фінансової підтримки та міжнародного співробітництва в галузі інноваційної діяльності;

– «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 № 848-VIII, який визначає організаційні, правові та фінансові засади функціонування та розвитку науково-технічної діяльності;

– «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 16 січня 2003 року № 433–IV, що формує правову базу ресурсного забезпечення пріоритетних напрямів науково-технологічного оновлення виробництва, формування вітчизняного ринку конкурентоспроможної наукоємної продукції та її просування на світові ринки;

– «Про наукові парки» від 25.06.2009 р. № 1563-VI, що регулює правові, економічні, організаційні відносини, пов'язані із створенням та функціонуванням наукових парків, і спрямований на інтенсифікацію процесів розроблення, впровадження, виробництва інноваційних продуктів та інноваційної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках;

– «Про індустріальні парки» від 21.06.2012 р. № 5018–VI, який визначає правові та організаційні засади створення і функціонування індустріальних парків на території України з метою забезпечення економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності територій, активізації інвестиційної діяльності, створення нових робочих місць, розвитку сучасної виробничої та ринкової інфраструктури;

– «Про спеціальний режим діяльності технологічних парків», який визначає економічні та правові засади запровадження та функціонування спеціального режиму інноваційної діяльності в технологічних парках;

– «Про інвестиційну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про державне регулювання у сфері трансферту технологій», які регулюють окремі аспекти правового забезпечення інноваційної діяльності.

Крім зазначених документів, важливе місце посідають Концепція науково-технічного та інноваційного розвитку України та Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, які містять головні цілі, вказують

пріоритетні напрями та принципи державної науково-технічної політики, механізми прискореного інноваційного розвитку, орієнтири структурного формування науково-технологічного потенціалу та його ресурсного забезпечення.

Стратегія розвитку інноваційної діяльності на період до 2030 року передбачає три ключові принципи: розвиток української екосистеми інновацій (допомога стартапам, науковим установам, техно-компаніям), багатостороння державна політика підтримки інновацій (від дерегуляції до національних програм) та стимулювання інновацій для вирішення актуальних проблем. Основні напрями включають створення сучасної інноваційної інфраструктури, забезпечення доступу до фінансування, розвиток людського капіталу, спрощення регуляцій, а також підтримку наукомістких технологій, таких як AI, DefenseTech, MedTech, GreenTech.

З метою визначення правових та економічних засад підтримки та розвитку інноваційної діяльності України, стимулювання та створення сприятливих умов для провадження інновацій уряд оновлює законодавство у цій сфері – 27 серпня 2025 року Кабінет Міністрів України схвалив законопроект «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності»¹. Цей документ створить сучасні механізми підтримки науки й бізнесу, ліквідує зайву бюрократію та визначить нову інституційну структуру управління у сфері інновацій.

«Ми заклали нову логіку державної підтримки. Тепер бізнес і наука отримають конкретні інструменти для розвитку – від інноваційних грантів і ваучерів до державного замовлення. В Україні активно розвиваються стартапи, наукові парки, оборонні й цифрові технології, які потребують нових стимулів і прозорих правил гри. Це не лише про економіку, це про повоєнне відновлення України на сучасному технологічному рівні», – наголосив заступник міністра освіти і науки України Денис Курбатов.

Законопроект підготовлений у межах стратегії цифрового розвитку інновацій WINWIN 2030², яку розроблено за ініціативи Міністерства цифрової трансформації України у співпраці з Міністерством освіти і науки України. Вона охоплює розвиток стартап-шкіл, наукових парків, ініціативи Science.City та нових механізмів фінансування, щоб об'єднати науку, бізнес і державу в єдину інноваційну систему.

Очікується, що прийняття цього законопроекту дозволить створити сучасні механізми підтримки науки й бізнесу, ліквідувати зайву бюрократію та запровадити нову інституційну структуру управління у сфері інновацій. Йдеться про комплексне оновлення інноваційної політики в частині інструментів підтримки (гранти, інноваційні ваучери, державне замовлення, пільгове кредитування (повне чи часткове безвідсоткове, компенсація відсотків до 50%), державно-приватне партнерство,

¹ <https://ips.ligazakon.net/document/ji13509a>

² <https://winwin.gov.ua/>

фінансування R&D); зняття бюрократичних бар'єрів завдяки скасуванню обов'язкової експертизи та реєстрації інноваційних проєктів; визначення цілей державної політики для підвищення конкурентоспроможності економіки, розвитку стартап-екосистем, підтримки науки та бізнесу; розмежування повноважень між МОН, Мінекономіки, Мінцифри, МОЗ, Міноборони та іншими ЦОВВ.

Будуть створені відповідні стимули для бізнесу – фінансові інструменти для зменшення ризиків, створення гарантованого попиту через державно-приватне партнерство, розвиток інноваційної інфраструктури. Розробники документу наголошують, що за рахунок запропонованих змін збільшиться кількість інноваційно активних підприємств і обсяг виробленої інноваційної продукції; посиляться взаємодія науки й бізнесу, зокрема завдяки новим методам державної підтримки та ефективній інноваційній інфраструктурі; буде створено цілісний комплекс інструментів та механізмів для відновлення економіки на основі сучасних, екологічно чистих, енерго- та ресурсоефективних технологій. Це стане фундаментом для розвитку наукомістких стартапів та інноваційних екосистем, інтегрованих у європейський і світовий простір.

Ініціатива Science City – це комплексна реформа інституту наукових парків, яка створить зручні та взаємовигідні умови для співпраці між науковими установами, університетами, бізнесом і державою. Ініціативу спрямовано на подолання бар'єрів, що гальмують інноваційну діяльність, як-от: податкове навантаження, складні процедури закупівель та бюрократизовані операційні процеси.

Передбачено запровадження податкових пільг створення умов для реалізації митних преференцій під час імпорту виробничого та науково-дослідного обладнання, надання переваг в оренді державного й комунального майна, а також можливість для наукових парків інтегруватися у правовий режим Дія.City на гнучких умовах. Крім того, передбачено проведення всіх закупівель без аукціонів і повну цифровізацію операційних процесів взаємодії з МОН³.

З метою створення окремого правового режиму здійснення наукової та інноваційної діяльності «Science.City», що передбачатиме розширення кола потенційних резидентів правового режиму «Дія Сіті» та сприятиме активізації діяльності наукових парків, також запропоновано розробку проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких Законів України щодо розвитку наукових парків».

Сприяння розвитку інноваційної інфраструктури є одним із основних принципів державної інноваційної політики, а підтримка функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури є одним із шляхів здійснення державного регулювання інноваційної діяльності.

³ <https://mon.gov.ua/news/science-city-novi-mozhlyvosti-dlia-biznesu-nauky-ta-innovatsii>

2 АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ОБ'ЄКТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

Будь-яка інновація веде до різноманітності економічної діяльності, створення інноваційної інфраструктури. Згідно із Законом України «Про інноваційну діяльність» Інноваційна інфраструктура – сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо).

Ключовими елементами інноваційної інфраструктури є:

- об'єкти виробничо-технологічної структури (технопарки, інноваційно-технологічні центри, бізнес-інкубатори, інжинірингові фірми та ін.);
- об'єкти інформаційної системи (аналітично-статистичні центри, інформаційні бази, мережі);
- організації з підготовки та перепідготовки кадрів, зокрема у сфері НДДКР;
- фінансові структури (бюджетні, позабюджетні, венчурні, банки, фінансово-промислові групи, орієнтовані на технологічну інноваційну діяльність та ін.);
- системи експертизи, сертифікації, стандартизації та акредитації;
- системи патентування, ліцензування і консалтингу з питань захисту, оцінки вартості і використання інтелектуальної власності, оцінки комерціалізації наукових результатів.

Одним із найбільш дієвих механізмів реалізації інновацій і провадження інноваційної діяльності на сьогодні є створення паркової структури, а саме індустріальних, наукових, технологічних парків, а також інноваційних центрів та бізнес-інкубаторів.

На сьогодні в Україні створено та функціонують:

- технологічні парки (технопарки)
- наукові парки
- індустріальні парки
- мережа стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів
- інноваційні кластери
- регіональні інноваційні хаби
- центри трансферу технологій
- інноваційні технологічні платформи
- центри інтелектуальної власності
- венчурні та інвестиційні фонди
- центри науково-технічної та економічної діяльності тощо

2.1 Технологічні парки (технопарки)

Головною метою діяльності технологічних парків є комплексна організація наукоємного виробництва шляхом максимального сприяння створенню та запровадженню нових технологій та стимулювання розвитку творчого потенціалу фахівців. Концентруючи наукові, виробничі та фінансові ресурси технопарки забезпечують відтворення повного життєвого циклу інновацій: дослідження – розробка – упровадження – масовий промисловий випуск наукоємної високотехнологічної конкурентоспроможної на світових ринках продукції.

Технопарки є зонами економічної активності, які поєднують потенціал університетів, науково-дослідних структур, промислових підприємств та суб'єктів інноваційної інфраструктури регіонального загальнодержавного та міжнародного рівнів.

Технологічні парки визначаються як юридична особа чи група юридичних осіб, що виконують проєкти з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної продукції. При цьому, відбувається реструктуризація регіональної економіки, за місцем розташування технопарку, економіки інших регіонів, а значить і економіки усієї країни.

Технопарки тяжіють до концентрації знань і наукових ресурсів, тому вони тісно пов'язані з університетами, науково-дослідними інститутами тощо.

В Україні створено систему технологічних парків, формування якої розпочалося у 2000 р. реєстрацією таких технологічних парків як «Інститут монокристалів» та «Інститут електрозварювання імені Є.О. Патона». Згодом з'явилися: 2001 рік – «Вуглемаш»; 2002 рік – «Напівпровідники», «Інститут технічної теплофізики», «Укрінфотех»; 2003 рік – «Київська політехніка», «Інтелектуальні інформаційні технології» та інші. Станом на січень 2024 р. в Україні зареєстровано 32 технопарки.

2.2 Наукові парки

Науковий парк – юридична особа, яку створюють з ініціативи закладу вищої освіти та/або наукової установи шляхом об'єднання внесків засновників для організації, координації, контролю процесу розроблення і виконання проєктів наукового парку.

Науковий парк створюють з метою розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності у закладі вищої освіти та/або науковій установі, ефективного та раціонального використання наявного наукового потенціалу, матеріально-технічної бази для комерціалізації результатів наукових досліджень і їх впровадження на вітчизняному та закордонному ринках.

В Україні вже працюють 35 наукових парків, які об'єднують бізнес, науку та освіту для створення інноваційних продуктів і технологій. Бізнес спільно з університетами реалізує тут спільні проєкти, замовляє дослідження, тестує власні

концепти на сучасному обладнанні, запускає розробки разом із науковцями та інженерами.

Наукові парки є місцем, де створюють проривні рішення для реального сектору економіки – від програмного забезпечення у сфері штучного інтелекту та кібербезпеки до розробок у галузях робототехніки, інженерії, матеріалознавства, біотехнологій, агрохарчових і енергетичних інновацій. Їхня діяльність є міжсекторальною та поєднує як фундаментальні дослідження, так і прикладні дослідження і розробки.

Крім того, наукові парки створюють середовище для підготовки нових поколінь вузькопрофільних фахівців, які набувають тут практичного досвіду роботи з інноваціями.

З метою підвищення ефективності здійснення науковими парками інноваційної діяльності та комерціалізації результатів наукових досліджень, науково-технічних (експериментальних) розробок, 7 вересня 2021 року, Верховна Рада України прийняла Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо активізації діяльності наукових парків» який мав розв’язати проблеми бюрократії при створенні наукових парків, надати право закладам вищої освіти та науковим установам бути засновниками декількох наукових парків, налагодити чіткий механізм виконання інноваційних проєктів, розширити джерела фінансування.

Приклади пілотів:

- Науковий парк Житомирської політехніки: тестування енергетичних рішень, запуск спільних проєктів з університетом, використання лабораторій і доступ до студентських команд;
- Науковий парк Київського авіаційного інституту (КАІ) – новий центр розробок у сферах *deep tech*, AI, кібербезпеки, машинного навчання, матеріалознавства та інженерії;
- SID City – науковий парк Львівської політехніки: Tech StartUp School, R&D лабораторії, партнерства із SoftServe та іншими компаніями, розвиток робототехніки, AI, біотехнологій, запуск проєктів EIT Food, INPACE, H2HEAT.

2.3 Індустріальні парки

Індустріальний парк (ІП) – це територія, де здебільшого розміщується промислове виробництво. Він має необхідну інфраструктуру для діяльності у сфері переробної промисловості, а також для ведення наукових досліджень та діяльності у сфері інформації та телекомунікацій.

Державне регулювання діяльності ІП здійснюється згідно із Законом України «Про індустріальні парки», відповідно до якого індустріальний парк – це облаштована відповідною інфраструктурою територія, у межах якої його учасники можуть здійснювати господарську діяльність у сфері переробної промисловості, науково-дослідну діяльність, діяльність у сфері інформації і телекомунікацій.

Інтересами керівників компаній «Індустріальний парк» є отримання доходів за рахунок надання в користування його учасникам земельних і виробничих площ, обладнання, а також послуг із забезпеченням їхньої господарської діяльності.

Для держави і місцевих громад – це створення робочих місць, активізація господарської діяльності та забезпечення соціально-економічного розвитку відповідних територій.

Слід зазначити, що у Верховній Раді України очікує на розгляд у другому читанні проєкт Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення функціонування індустріальних парків (реєстр. № 12117)⁴.

Законопроект передбачає низку важливих нововведень:

- Чітке розмежування функцій суб'єктів індустріальних парків.
- Можливість для ініціатора ІП також виконувати функції керуючої компанії без створення окремої юридичної особи.
- Введення поняття «еко-індустріальний парк» із процедурою отримання відповідного статусу та встановленням критеріїв Кабінетом Міністрів.
- Запровадження нового виду цільового призначення земель – «землі індустріальних парків».
- Регулювання переходу прав власності на земельні ділянки в межах ІП.
- Удосконалення процедур включення та виключення ІП із Реєстру.
- Посилення повноважень уповноваженого органу та вдосконалення конкурсної процедури вибору керуючої компанії.
- Розширення механізмів державного стимулювання ІП, зокрема через передачу міжнародної технічної допомоги від органів місцевого самоврядування.

Індустріальні парки розглядаються як ключові центри для залучення інвестицій у відродження української переробної промисловості. Вони є частиною інвестиційної компоненти політики «Зроблено в Україні», спрямованої на розвиток внутрішнього виробництва, залучення інвестицій і зростання несировинного експорту. Станом на жовтень 2025 р. в Україні зареєстровано 106 індустріальних парків.

2.4 Мережа стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів

Мережа стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів – це об'єднання закладів вищої освіти та наукових установ, які підтримують розвиток стартапів на ранніх етапах. Учасники мережі надають фінансові, консалтингові, маркетингові, освітні, юридичні та інформаційно-комунікаційні послуги з метою комерціалізації науково-технічних (прикладних) результатів, створення інноваційної продукції.

⁴ <https://www.kmu.gov.ua/bills/proekt-zakonu-pro-vnesennia-zmin-do-deiakykh-zakonodavchykh-aktiv-ukrayiny-shchodo-vdoskonalennia-funktsionuvannia-industrialnykh-parkiv>

Мережа сприяє залученню інвесторів, розвитку бізнес-зв'язків і створенню сталої інноваційної інфраструктури в країні.

Ініціатива реалізується в межах експериментального проєкту Міністерства освіти і науки України у співпраці з Фондом розвитку інновацій відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2024 року № 430 «Про реалізацію експериментального проєкту щодо створення на базі закладів вищої освіти, наукових установ мережі стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів».

21 травня 2025 р. відбулася презентація масштабної ініціативи, яка здатна змінити правила гри для українських університетів, бізнесу та науковців. МОН України у співпраці з провідними освітніми, інноваційними та інвестиційними партнерами офіційно оголосило про запуск мережі стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів. Це система, що вже зараз дає знання, менторство та реальне фінансування для створення власного бізнесу на основі інновацій і наукових досліджень.

Свої ідеї вже представили учасники таких стартап-шкіл, як SET University (SET Accelerator), «ІТ-інкубатор» Національного університету «Одеська політехніка», Інноваційний хаб Державного університету «Житомирська політехніка», Startup University Одеського національного економічного університету, E-formula/Lovkotech Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», KSE Startup Ecosystem Київської школи економіки, IdeasLab UCU Українського католицького університету, стартап-школа Київського національного економічного університету.

Мета ініціативи – сприяти перетворенню університетів і наукових установ на активних учасників інноваційного процесу та економічного відновлення України, де стартапи формуються не в ізоляції, а в тісній співпраці з суб'єктами інноваційної екосистеми – бізнесом. Подальші кроки передбачають: масштабування мережі стартап-шкіл; підтримку наукомістких стартапів у пріоритетних сферах – MedTech, BioTech, AgroTech, GreenTech, Dual-use; проведення практичних воркшопів – від етапу ідеації до інкубації; розвиток партнерств із бізнесом, акселераторами та іншими організаціями інноваційної екосистеми; забезпечення доступу до актуальних грантових програм та фінансових інструментів для стартапів⁵.

Стартап школи в Україні – це мережа закладів, створених з ініціативи Міністерства освіти і науки України, для підтримки інноваційних ідей студентів, науковців та молодих підприємців. Вони надають менторську, фінансову та консалтингову підтримку, а також доступ до інфраструктури та обладнання для комерціалізації наукових та технічних розробок, створення нових продуктів і послуг.

Стартап-школа – це структурний підрозділ університету або наукової установи, який функціонує як інкубатор або акселератор стартапів. Її основні функції:

⁵ <https://mon.gov.ua/news/vid-nauky-do-investysii-iak-startap-shkoly-zminiuiut-ukrainsku-innovatsiinu-ekosystemu>

- підтримка стартапів: надання допомоги на всіх етапах розвитку, включаючи розробку бізнес-моделей, пошук інвестицій та створення прототипів, створення умов для появи нових технологічних та інноваційних стартапів, формування цілісної системи підтримки інноваційних проєктів в Україні;

- освітня діяльність: проведення тренінгів, консультацій та заходів, що розвивають бізнес-навички учасників, навчання студентів та молодих вчених практичним навичкам підприємництва та комерціалізації знань;

- доступ до інфраструктури: надання доступу до обладнання, лабораторій, наукових розробок та офісної інфраструктури;

- комерціалізація технологій: допомога у перетворенні науково-технічних результатів на інноваційні продукти та послуги;

- залучення інвестицій: підготовка команд стартапів до презентацій перед інвесторами для залучення фінансування.

Мережа стартап-шкіл орієнтована на студентів, дослідників, молодих підприємців та будь-кого, хто має ідеї для створення інноваційних наукових стартапів.

Стартап Школа «Sikorsky Challenge» при Київському політехнічному інституті імені Ігоря Сікорського – це приклад такої установи, яка надає ідеальні умови для розвитку інноваційних технологічних стартапів. Цьогорічний XIV Фестиваль інноваційних проєктів "Sikorsky Challenge 2025", що пройшов з 28 жовтня по 2 листопада 2025 року, був присвячений надважливим напрямкам відновлення України⁶.

Конкурс проєктів-фіналістів Фестивалю відбувся в 7 секціях:

секція 1: Авіація, космос, оборона і безпека

секція 2: Енергетична стійкість і безпека

секція 3: Екологічна безпека, «зелена хімія»

секція 4: Біомедична інженерія та здоров'я людини

секція 5: Цифрова країна, штучний інтелект, кібербезпека

секція 6: Інфраструктура, промисловий Хайтек

секція 7: Агротек і продовольча безпека

2.5 Інноваційні кластери

Інноваційні кластери – це мережі підприємств, наукових установ, освітніх закладів та державних органів, що територіально та галузево об'єднані для спільного створення інноваційних продуктів і послуг, генерації знань та підвищення конкурентоздатності своєї продукції, сприяючи при цьому загальному економічному

⁶ <https://www.sikorskychallenge.com/>

розвитку регіону. Ця співпраця допомагає залучити інтелектуальний капітал, знання і ресурси для створення нових технологій і ринків.

Однією з ключових задач цих кластерів є створення інновацій, які можуть зробити підприємства та регіони більш конкурентоздатними на світовому ринку, оскільки інновації можуть охоплювати різні сфери, від виробництва до послуг і організаційного управління. Законодавче регулювання інновацій є вкрай важливим для створення сприятливого середовища для розвитку інноваційних проєктів і підтримки інноваційних кластерів в умовах післявоєнного відновлення країни та забезпечення сталої конкурентоспроможності національної економіки.

Інноваційні кластери характеризуються наявністю таких ключових елементів:

- економічні інтереси – учасники кластера мають спільні економічні інтереси, які можуть включати в себе розробку нових технологій, підвищення якості продукції, підвищення ефективності виробництва і т. ін. Така спільна орієнтація дозволяє їм синергічно працювати для досягнення спільних цілей;

- регіональна ознака – кластери зазвичай базуються в конкретному регіоні або локації, і це має свої переваги. Регіональна спеціалізація дозволяє зосередити ресурси та експертизу в певних галузях, що сприяє розвитку цього регіону та підвищенню його конкурентоспроможності;

- інновації та конкурентоспроможність – завдяки співпраці та обміну знаннями між учасниками кластера, створюються умови для активного розвитку нових технологій і інновацій. Це може значно підвищити конкурентоспроможність регіону на міжнародному ринку;

- співпраця і конкуренція – учасники кластера співпрацюють для спільного успіху, але водночас конкурують між собою, що стимулює інновації і підвищення якості продукції.

Загалом, інноваційні кластери є важливим інструментом для сприяння сталому розвитку економік та зміцнення їхньої конкурентоспроможності. Вони забезпечують ефективне використання ресурсів, об'єднання знань і технологічного потенціалу для створення високоякісних продуктів і послуг, здатних конкурувати на світовому ринку.

Український кластерний альянс (УКА)⁷ є повноправним членом Європейського кластерного альянсу (ЕСА)⁸. УКА засновано 24 березня 2022 року на базі ініціативи Clusters4Ukraine, що виникла на платформі промислових секторів Industry4Ukraine. Головною рушійною силою українського кластерного руху в різних форматах виступає Асоціація підприємств промислової автоматизації України (АППАУ). УКА – це мультигалузева загальнонаціональна спілка підприємств, бізнес-об'єднань та кластерних організацій України, що прагнуть підвищувати конкурентоспроможність

⁷ <https://www.clusters.org.ua/>

⁸ <https://clustersalliance.eu/>

шляхом впровадження засад кластерної кооперації, індустріальних, цифрових та зелених інновацій, автоматизації та ефективної взаємодії з державою.

Кластерна модель може стати ключовим елементом промислової політики, вона забезпечує швидкий обмін знаннями між бізнесом та дослідниками, створює механізми доступу до фінансування інновацій.

Практично всюди в світі кластери давно стали частиною державних, публічних політик, глибоко інтегрованих в промислову, регіональну, інноваційну політики та підтримуються державою.

УКА відіграє ключову роль в створенні національних, державних політик та стратегій кластерного розвитку, а також регіональних програм – останній проєкт Clusters4Regions надає шести регіонам можливості створення та впровадження регіональних програм підтримки кластерів. УКА також створив структурні підрозділи (Ресурсні центри та Комітети) що виробляють секторальні дорожні карти й вже діють за напрямками подвійного переходу, Індустрії 5.0, циркулярної економіки, медицини та ОПК. Серед кластерів УКА в цій категорії варто відмітити:

- АППАУ (Індустрія 4.0): випуск 40+ позиційних документів, лідер в формуванні дорожніх карт подвійного переходу – системна роль у розвитку Індустрії 4.0-5.0;
- Кластер циркулярної економіки: тісна співпраця з урядом по запровадженню стандартів циркулярної економіки та підготовці кадрів;
- Рівненський медичний кластер: залучення регіональних структур охорони здоров'я до міжнародних проєктів – зміцнення інституцій;
- Харківський та Львівський ІТ-кластери: тримають роль лідерів регіональної технологічної екосистеми, що формує інституційні практики в ІТ, вплив на стандарти всієї галузі.

2.6 Інноваційні хаби

Інноваційні хаби – елементи інноваційної інфраструктури, які формують сприятливі умови для розвитку та підтримки інновацій за активної взаємодії держави, науки та бізнесу. Вони стимулюють розвиток досліджень та розробок, трансфер технологій, а також заохочують інвестиції в економіку регіону, сприяють створенню нових робочих місць.

Інноваційні хаби довели свою ефективність у США, де вони мають 80% патентів і залучають працівників із заробітками вище середнього, створюючи ще більше робочих місць для громад, де вони розташовані⁹.

Перевагами регіональних інноваційних хабів є їхня специфічна функціональність, що спрямована на розвиток місцевої ІР галузі. А саме:

- функція «єдиного вікна» для інноватора;

⁹ <https://nipo.gov.ua/rehionalni-innovatsijni-khaby/>

- надання широкого спектра послуг у сфері інтелектуальної власності та інновацій (зокрема патентний ландшафт, патентно-кон'юнктурні дослідження, аналіз ринку, патентні та маркетингові дослідження, оцінка прав на об'єкти ІВ, PRO-менеджмент тощо);
- надання консультацій для учасників інноваційного процесу;
- можливості для підвищення кваліфікації фахової спільноти ІР сфери та інновацій;
- наявність широкого кола бізнес- та інших партнерів, платформ для співпраці;
- забезпечення пошуку грантів та сприяння у залученні інвестицій;
- здійснення постійної взаємодії зі стейкхолдерами в межах відбору інноваційних проєктів із метою їх подальшої успішної комерціалізації;
- забезпечення пошуку конкретних технологічних рішень, забезпечення проведення конкурсів серед стартапів;
- повний супровід інноваційного проєкту на всіх стадіях його розвитку;
- забезпечення широкої підтримки стартапів та МСП і налагодження співпраці та/або партнерства з іншими ініціативами, проєктами, кластерами та суб'єктами інноваційної діяльності.

Отже, головне завдання інноваційних хабів – на рівні регіону об'єднати основних учасників інноваційного процесу для збільшення ефективності діяльності та підвищення інноваційного потенціалу. А також створити можливості для інноваторів для отримання усього спектру послуг на будь-якій стадії процесу в межах однієї структури.

2.7 Центри трансферу технологій

Центр трансферу технологій – це організація або підрозділ, який допомагає передавати наукові розробки, винаходи та ноу-хау від наукових установ до бізнесу для комерціалізації та впровадження у виробництво. Він сприяє зв'язкам між науковцями та підприємцями, надаючи послуги з пошуку партнерів, ліцензування, реєстрації технологій та комерціалізації інтелектуальної власності, а також зміцнює інноваційну екосистему.

Центри трансферу технологій також займаються питаннями передачі патентів, ліцензій та ноу-хау, надають допомогу з реєстрації технологій, пошуку партнерів для обміну технологіями та іншими супутніми послугами.

Багато університетів та науково-дослідних інститутів в Україні мають свої підрозділи з питань трансферу технологій.

У період 2018-2020 рр. Державна наукова установа «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (далі УкрІНТЕІ) здійснила реалізацію проєкту «Розвиток міжрегіональної мережі трансферу технологій» в рамках якого

створені Міжрегіональний офіс трансферу знань і технологій на базі УкрІНТЕІ та два пілотних регіональних центри – в Одеській області на базі Одеського національного економічного університету та Харківській області на базі Громадської організації Технологічний бізнес інкубатор «Харківські Технології». Однією з цілей Проєкту було підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів та створенні оптимальних умов для розкриття регіонами власного потенціалу та ефективного використання конкурентних переваг регіональної економіки¹⁰.

Загалом, центри трансферу технологій є важливим інструментом для розвитку інновацій, науки та економіки, сприяючи практичному застосуванню наукових досягнень.

2.8 Інноваційні технологічні платформи

Традиційно під технологічною платформою розуміють комунікативний інструмент, спрямований на мобілізацію зусиль зацікавлених сторін (стейкхолдерів) інноваційного розвитку регіону за конкретним галузевим напрямом, який є добровільним, самофінансованим, самокерованим об'єднанням підприємств та організацій. Технологічна платформа є формою державно-приватного партнерства в науково-технологічній та промисловій сфері, яка забезпечує синергію між основними стейкхолдерами інноваційної системи та створює зв'язки між фундаментальними, прикладними дослідженнями та технологічними розробками. Крім того, технологічна платформа має представляти міжсекторальні напрями та пріоритети, а не окремі ізольовані технології¹¹.

Інноваційні технологічні платформи – це комплекси програмного забезпечення, апаратури та послуг, що дозволяють створювати, впроваджувати та поширювати нові технології, товари та послуги. Вони охоплюють широкий спектр інноваційних рішень, таких як штучний інтелект, блокчейн, інтернет речей, хмарні технології, та використовуються в різних галузях, включно з освітою, медициною та бізнесом.

Інноваційні технологічні платформи базуються на передових розробках, що змінюють спосіб життя та роботи людей і включають як технологічні, так і організаційні, фінансові та комерційні аспекти, що ведуть до реалізації інновацій.

Інноваційні технологічні платформи використовуються для створення нових товарів та послуг, покращення існуючих процесів та створення нових бізнес-моделей та є рушійною силою прогресу, трансформуючи економіку, соціальну сферу та освіту, а також створюючи нові можливості для розвитку суспільства.

2.9 Центри інтелектуальної власності

В Україні основними центрами інтелектуальної власності (ІВ) є: Державна організація "Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій"

¹⁰ <https://merezha-tt.ukrintei.ua/>

¹¹ https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/111.pdf

(УКРНОІВІ), яка виконує функції національного органу ІВ, а також Центр досліджень інтелектуальної власності та трансферу технологій НАН України. Крім того, існують інші установи, такі як Науково-дослідний центр судової експертизи у сфері ІТ та ІВ, та інші, які займаються питаннями, пов'язаними з ІВ.

У структурі національного патентного відомства – УКРНОІВІ – функціонує мережа Центрів підтримки технологій та інновацій (TISC)¹².

Мережа Центрів підтримки технологій та інновацій – міжнародний проєкт Всесвітньої організації інтелектуальної власності, який реалізується в Україні з 2018 року на підставі Меморандуму про взаєморозуміння між Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (ВОІВ) щодо створення Центрів підтримки технологій та інновацій в Україні від 26.07.2018.

Метою TISC є надання заявникам зручних та вичерпних консультацій та підтримки у сфері права інтелектуальної власності в Україні та за кордоном, а також підвищення обізнаності щодо набуття, використання та захисту інтелектуальної власності серед представників малого та середнього бізнесу, стартапів, винахідників та креативних індустрій.

Центри підтримки технологій та інновацій (TISC) надають доступ до баз даних, патентної інформації та інших ресурсів, допомогу у питаннях реєстрації прав на винаходи, торговельні марки та інші об'єкти інтелектуальної власності та проводять заходи для підвищення обізнаності щодо інтелектуальної власності.

Ці центри відіграють ключову роль у розвитку інновацій та захисті прав інтелектуальної власності в Україні.

2.10 Інституції, що забезпечують підтримку інноваційної діяльності

Фонд Розвитку Інновацій (Ukrainian Startup Fund)

Фонд Розвитку Інновацій (Український Фонд стартапів або УФС) – це державний фонд, започаткований за ініціативою Кабінету Міністрів України, місією якого є сприяння створенню та зростанню в Україні технологічних стартапів на ранній стадії розвитку з метою підвищення їх глобальної конкурентоспроможності (розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.11.2018 № 895). З 2023 року перейшов до сфери управління Міністерства цифрової трансформації¹³.

Фонд є драйвером розвитку стартап-екосистеми, забезпечує умови для зростання сфери, формує позитивний інвестиційний імідж tech індустрії України за кордоном, репрезентує українські інноваційні рішення у всьому світі.

Основним завданням Фонду є:

¹² <https://tisc.nipo.gov.ua/>

¹³ <https://usf.com.ua/>

- надання на конкурсних засадах безповоротної фінансової підтримки суб'єктам господарювання приватного сектору економіки, які проводять інноваційну діяльність з метою комерціалізації її результатів, або фінансування на конкурсних засадах інноваційних проєктів, що демонструють високий потенціал комерційного успіху;
- залучення фінансування у сферу інновацій від українських недержавних організацій, підприємств та установ, міжнародних та іноземних урядових та неурядових фінансових та нефінансових організацій, приватних осіб;
- організація та проведення конкурсних відборів інноваційних проєктів з метою надання фінансової підтримки та/або технічної допомоги для їх реалізації;
- популяризація інноваційних розробок суб'єктів господарювання приватного сектору економіки серед українських та закордонних потенційних споживачів та покупців інноваційного продукту;
- супроводження інноваційних проєктів та здійснення моніторингу їхньої ефективної реалізації та цільового використання наданих коштів.

Державна інноваційна фінансово-кредитна установа (ДФКУ)

Установа утворена з метою здійснення фінансової підтримки інноваційної діяльності суб'єктів господарювання різних форм власності, а також залучення вітчизняних та іноземних інвестицій для розвитку реального сектору економіки, підвищення вітчизняного потенціалу з експорту продукції, що виробляється на підприємствах галузей національної економіки, захисту та підтримки національного товаровиробника¹⁴.

Національний фонд досліджень України (НФДУ)

Національний фонд досліджень України є державною бюджетною установою, створеною Урядом України у 2018 році відповідно до Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність”.

Основними цілями Фонду є:

- стимулювання фундаментальних та прикладних наукових досліджень, розвитку національного дослідницького простору та його інтеграції до світового дослідницького простору;
- розбудова дослідницької інфраструктури в Україні та її інтеграція до світової дослідницької інфраструктури;
- сприяння налагодженню науково-технічного співробітництва між науковими установами, закладами вищої освіти та представниками реального сектору економіки і сфери послуг.

¹⁴ <https://sfii.gov.ua/>

Використання державою підходу до фінансування науки на засадах грантової підтримки сприяє концентрації активної і продуктивної частини дослідників та науковців навколо найбільш важливих і актуальних завдань сучасної науки.

Національний фонд досліджень здійснює відбір та фінансування на конкурсних засадах наукових проєктів із проведення фундаментальних та прикладних досліджень і експериментальних розробок за всіма галузями науки, у тому числі в природничій, технічній, суспільній та гуманітарній сферах¹⁵.

2.11 Участь України у європейських інноваційних мережах

Програма Horizon Europe

20 грудня 2023 року офіційно розпочав свою роботу «Офіс Горизонт Європа в Україні»¹⁶. Це стало можливим завдяки плідній співпраці дирекції Національного фонду досліджень України та Уряду України з Європейською комісією, результатом якої стало підписання Грантової угоди між Європейським Союзом в особі Європейської комісії та НФДУ (Проект НЕОinUA-101132682). Наразі це єдиний Офіс Рамкової програми «Горизонт Європа», діяльність якого повністю фінансується Європейською комісією.

Особливість Офісу полягає в тому, що він створений та функціонує як структурний підрозділ – відділ Національного фонду досліджень України. Головна мета його роботи – надання інформаційно-консультаційної підтримки для цільової аудиторії щодо особливостей реалізації Програми «Горизонт Європа». Працівники Офісу консультують та надають інформацію Національним контактним пунктам, дослідникам, ученим та іншим зацікавленим особам для посилення співпраці у сфері науки, інновацій і технологій.

Україна та ЄС продовжують спільну роботу над інтеграцією до Європейського дослідницького простору.

15 жовтня у Брюсселі відбулося Третє засідання Комітету Україна – ЄС/Євратом із досліджень та інновацій. Обговорено результати участі України у програмі Horizon Europe, підтримку українських науковців під час війни та наступні кроки інтеграції до європейського дослідницького простору.

Україна офіційно оголосила про намір розпочати підготовку до асоційованої участі у наступній Десятій рамковій програмі ЄС з досліджень та інновацій (FP10, 2028–2034). Вона передбачає подвоєння бюджету орієнтовно до €175 млрд, спрощення процедур і подання заявок, більшу гнучкість фінансування, а також вперше підтримку технологій подвійного призначення.

За останні чотири роки Україна суттєво наростила результативність у «Горизонті Європа» – понад 230 підписаних грантів на більш ніж €63 млн.

¹⁵ <https://nrfu.org.ua/>

¹⁶ <https://horizon-europe.org.ua/>

Працюють 22 національні контактні пункти у 10 областях, а в програмних комітетах ЄС представлено 39 українських експертів.

Попри війну, українська наука залишається частиною європейської спільноти – це результат спільної роботи вітчизняних університетів, дослідницьких установ і партнерів з ЄС.

Європейська мережа підприємств (Enterprise Europe Network – EEN)

В Україні мережа Enterprise Europe Network (EEN)¹⁷ представлена через консорціум EEN-Ukraine¹⁸ з 2017 року. Це стало можливим завдяки програмі COSME, що фінансується Європейською комісією та сприяє конкурентоспроможності та інноваційному шляху розвитку представників малого та середнього бізнесу, а також інноваційних організацій. До консорціуму увійшли наукові організації, представники бізнесу та державних установ:

Торгово-промислова палата України - координуюча організація;

Інститут фізики НАН України;

Київський національний університет імені Тараса Шевченка;

Харківський кластер інформаційних технологій;

Нова Інтернаціональна Корпорація;

Громадська спілка «Платформа відновлення «Назовні»;

Державна інноваційна фінансово-кредитна установа;

Асоціація «Підприємств промислової автоматизації України»;

Міністерство закордонних справ України;

Експортно-кредитне агентство.

Enterprise Europe Network (EEN) – це найбільша у світі мережа підтримки малого та середнього бізнесу, яка працює над тим, щоб допомогти компаніям впроваджувати інновації, виходити на нові закордонні ринки, налагоджувати надійні міжнародні ділові зв'язки, отримувати експертну підтримку у сфері регуляцій, цифровізації, екологічних стандартів та сталого розвитку.

Мережа об'єднує понад 600 провідних організацій (торгово-промислові палати, агентства з розвитку, інноваційні хаби, наукові центри) у більш ніж 60 країнах світу, включаючи всі країни ЄС, країни Східного партнерства, а також стратегічних партнерів по-за меж Європи.

EEN пропонує українським компаніям низку інструментів для міжнародного розвитку:

- пошук бізнес-партнерів для експорту чи імпорту продукції та послуг;
- можливості трансферу технологій та підтримки інноваційних рішень;

¹⁷ <https://een.ec.europa.eu/>

¹⁸ <https://eenukraine.com/uk/>

- консультації з питань захисту прав інтелектуальної власності;
- доступ до міжнародних тендерів, грантів та програм фінансування;
- інформаційна підтримка щодо виходу на нові ринки.

European Digital Innovation Hub «Kyiv HiTech»

European Digital Innovation Hub «Kyiv HiTech»¹⁹ – ключова платформа, що об'єднує Україну та Європу через цифрові інновації. Підтримує підприємства та організації у впровадженні передових технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн, кібербезпека, Інтернет речей, хмарні технології, адитивне виробництво, цифрові двійники та простори даних. Охоплює AgriTech, Industry 4.0, MedBioTech, Energy 4.0, промислову електроніку та розумні міста.

Платформа пропонує експертні послуги, підтримку у цифровій трансформації, розвиток міжнародного партнерства та інтеграцію у європейську цифрову екосистему.

3 ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА УКРАЇНИ У РЕГІОНАЛЬНОМУ РОЗРІЗІ

Дослідження стану вітчизняної інноваційної інфраструктури на основі аналізу інтерактивної мапи інноваційної інфраструктури України (рис. 1), створеної фахівцями УКРНОІВІ²⁰, яка містить актуальну інформацію про інноваційну інфраструктуру в регіонах України (дані про типи об'єктів інноваційної інфраструктури, їхню належність до конкретної області / регіону та офіційні назви), дає змогу сформувати цілісне уявлення про інноваційний ландшафт країни.

Рис. 1 Інтерактивна карта «Інфраструктура інноваційної екосистеми України у регіональному розрізі»

¹⁹ <https://www.edih-kyivhitech.com/>

²⁰ <https://nipo.gov.ua/innovatsijni-mapy/>

На рис. 2 представлено кількісні дані щодо об'єктів інноваційної інфраструктури у регіональному розрізі станом на 01.01.2025 р.

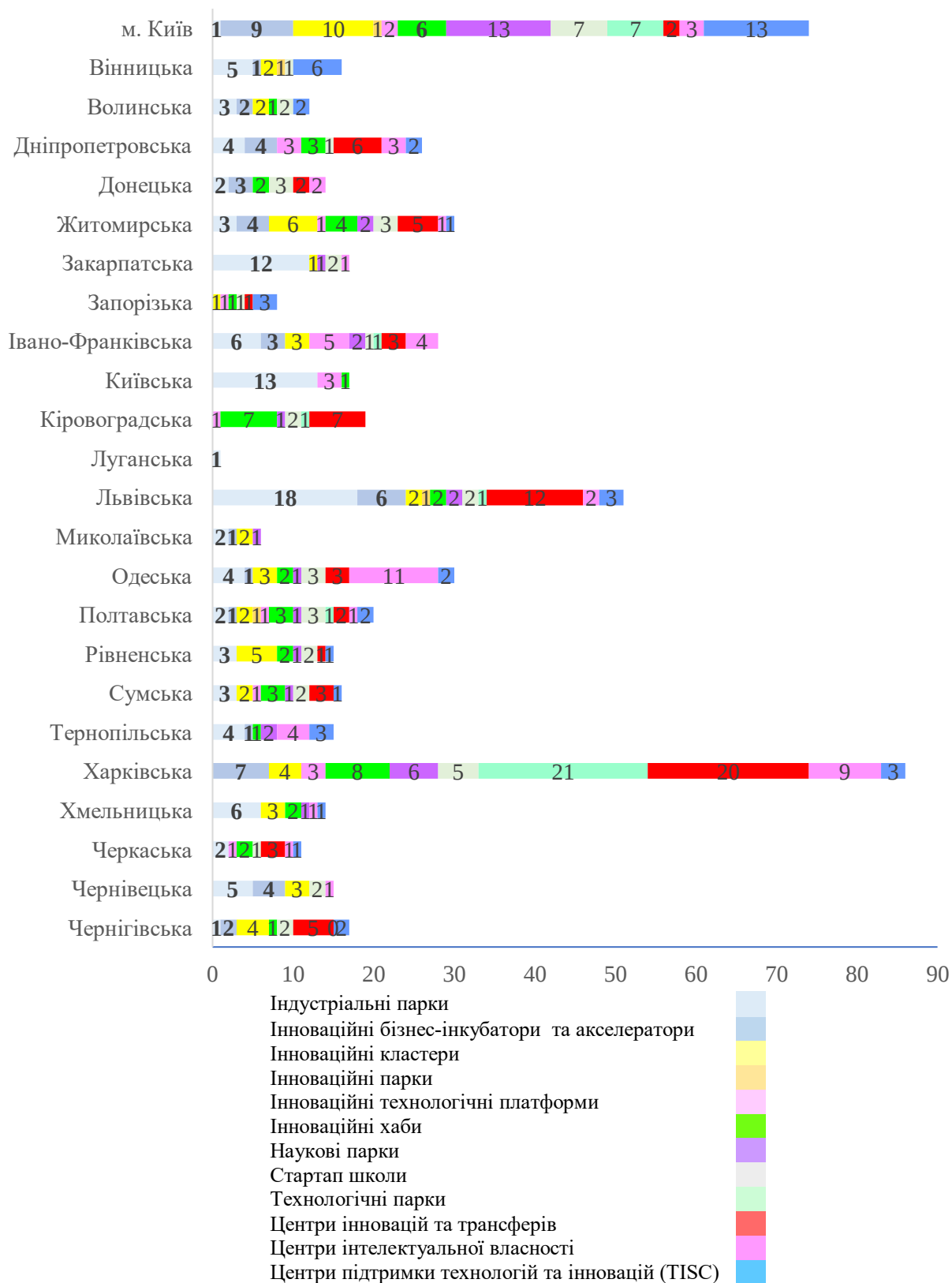

Рис. 2 Інноваційна інфраструктура України за типами об'єктів інноваційної інфраструктури у регіональному розрізі станом на 01.01.2025

Джерело: сайт УкрHOIBI <https://nipo.gov.ua/innovatsijni-mapu/>

Порівняльний аналіз кількості об'єктів інноваційної інфраструктури у регіональному розрізі свідчить, що лідерами є Харківська, Львівська області та м. Київ – 86, 51 та 74 об'єкти інноваційної інфраструктури відповідно (рис. 3), зокрема:

у Харківській області найбільшою є кількість технологічних парків (65,6 % загальної кількості технологічних парків в країні та 24,4 % загальної кількості об'єктів інноваційної інфраструктури у Харківській області) і центрів інновацій та трансферу технологій (26,7 % і 23,3 %);

у Львівській області – найбільша кількість індустриальних парків (18 % загальної кількості індустриальних парків в країні та 35,3 % загальної кількості об'єктів інноваційної інфраструктури у Львівській області) і значна кількість центрів інновацій та трансферу технологій (16,0 % і 23,5 %);

у м. Київ – найбільша кількість наукових парків – 17,1 % загальної кількості наукових парків в країні та 17,6 % загальної кількості об'єктів інноваційної інфраструктури у м. Київ), центрів підтримки технологій та інновацій (TISC) – 28,3 % і 17,6 % та інноваційних кластерів – 18,2 % і 13,5 %.

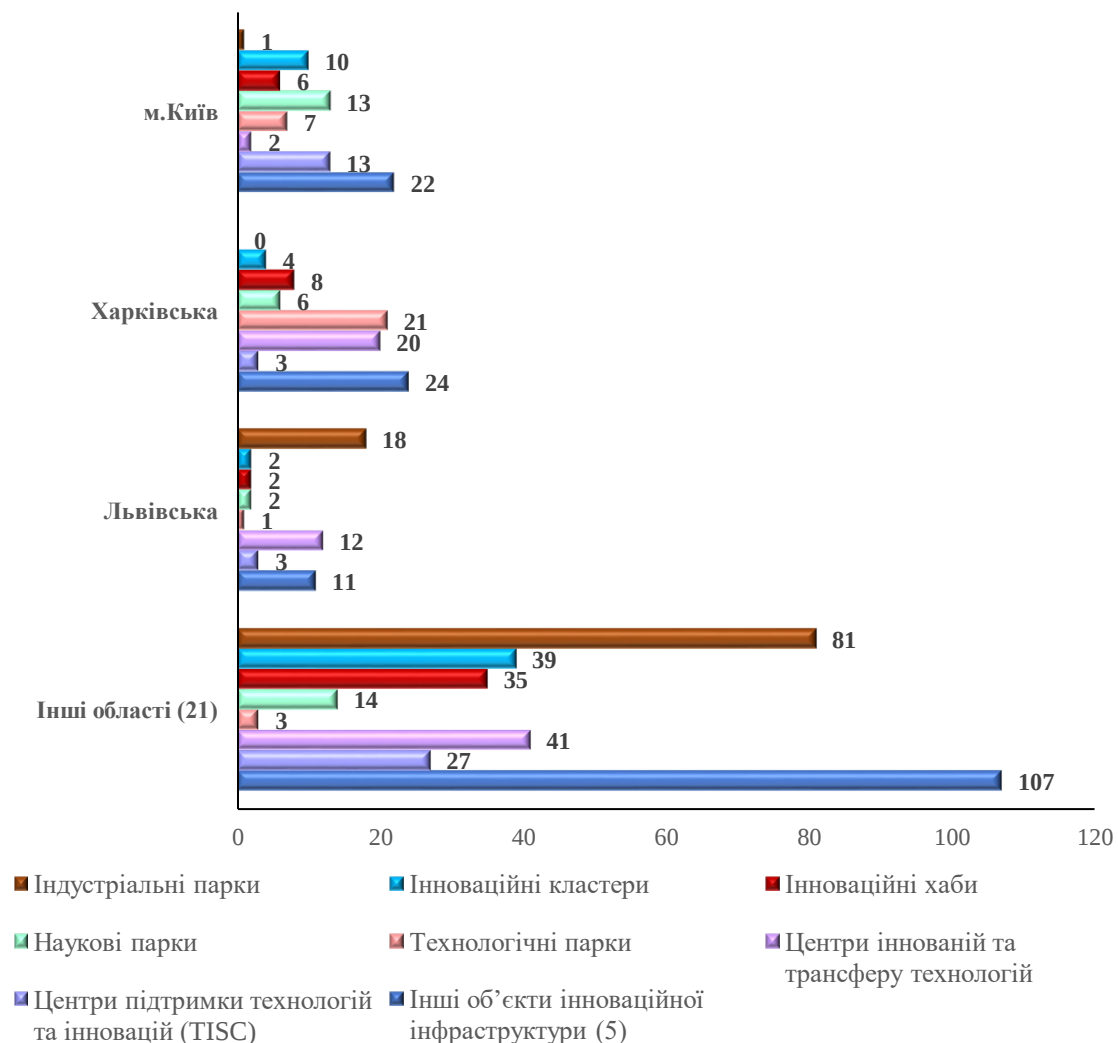

Рис. 3 Стан інноваційної інфраструктури у Харківській, Львівській областях та м. Київ станом на 01.01.2025

Джерело: сайт побудовано за даними УкрНОІВІ <https://nipo.gov.ua/innovatsijni-mapy/>

Значну кількість індустріальних парків також мають Київська (13 од.) та Закарпатська (12 од.) області. Найбільшу кількість центрів інтелектуальної власності (11 од. або 25,0 % загальної кількості даного виду об'єктів) розташовано в Одеській області.

Із загальної кількості об'єктів інноваційної інфраструктури України у 2024 р. (558 од.) найбільшу частку становлять індустріальні парки і центри інновацій та трансферу технологій – 17,9 % та 13,4 % відповідно. Аналіз темпів зростання кількості об'єктів інноваційної інфраструктури за 2024 р. проти 2023 р. свідчить про збільшення їхньої загальної кількості на 125 одиниць. Найбільш стрімко розвиваються інноваційні технологічні платформи та інноваційні хаби – спостерігається збільшення кількості кожного з цих видів об'єктів понад удвічі. Також з'явилося багато нових інноваційних кластерів (26 од.), стартап-шкіл (21 од.), центрів інтелектуальної власності (20 од.) та технологічних парків (14 од.) (рис. 4, табл.1).

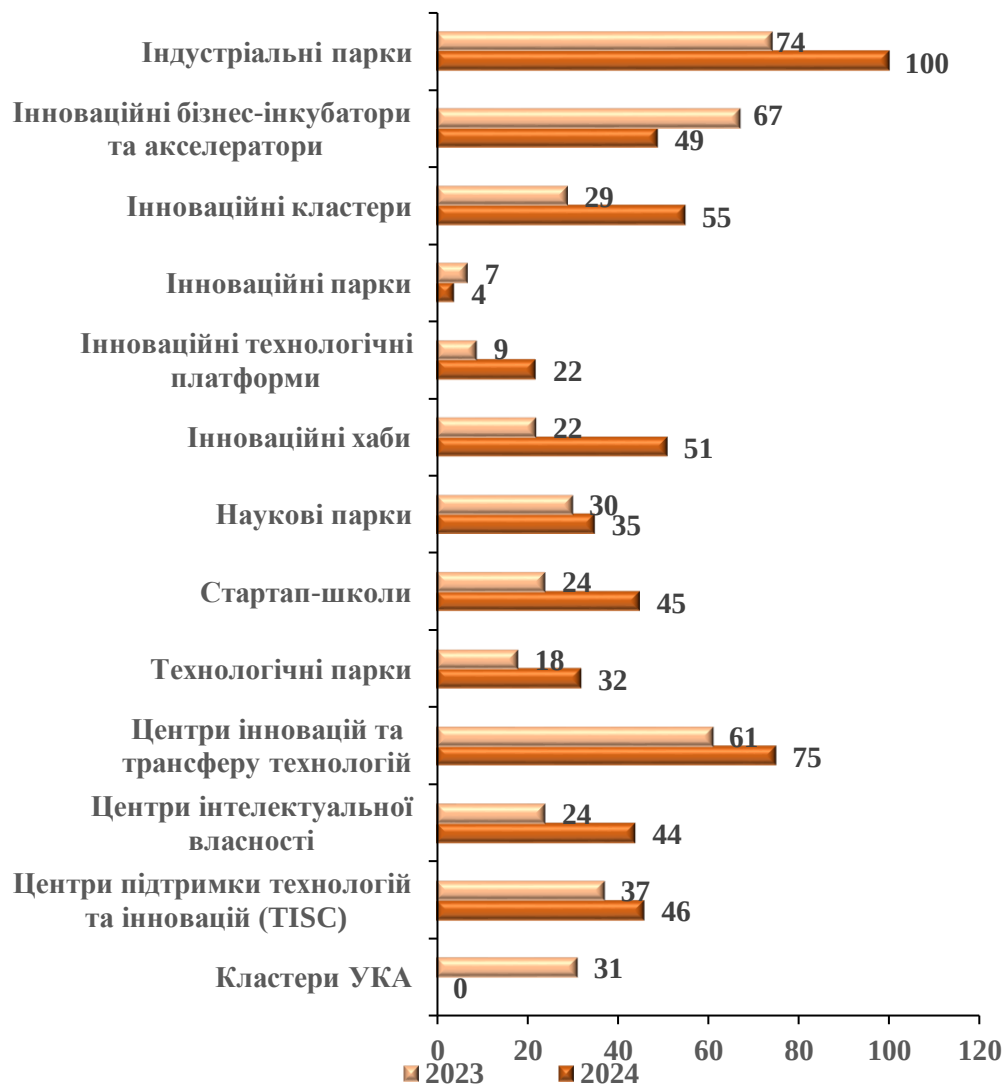

Рис. 4 Динаміка кількості об'єктів інноваційної інфраструктури України станом на 01.01.2025

Джерело: сайт побудовано за даними УкрНОІБІ <https://nipo.gov.ua/innovatsijni-mapu/>

Таблиця 1

Темпи зростання кількості об'єктів інноваційної інфраструктури України

№ з/п	Елементи інноваційної інфраструктури	2023		2024		Темп зростання 2024/2023
		од.	%	од.	%	%
1	Індустріальні парки	74	17,1	100	17,9	135,1
2	Інноваційні бізнес-інкубатори та акселератори	67	15,5	49	8,8	73,1
3	Інноваційні кластери	29	6,7	55	9,9	189,7
4	Інноваційні парки	7	1,6	4	0,7	57,1
5	Інноваційні технологічні платформи	9	2,1	22	3,9	244,4
6	Інноваційні хаби	22	5,1	51	9,1	231,8
7	Наукові парки	30	6,9	35	6,3	116,7
8	Стартап-школи	24	5,5	45	8,1	187,5
9	Технологічні парки	18	4,2	32	5,7	177,8
10	Центри інновацій та трансферу технологій	61	14,1	75	13,4	123,0
11	Центри інтелектуальної власності	24	5,5	44	7,9	183,3
12	Центри підтримки технологій та інновацій (TISC)	37	8,5	46	8,2	124,3
13	Кластери УКА	31	7,2	н.д	0,0	0,0
	Усього	433	100,0	558	100,0	128,9

Джерело: сайт побудовано за даними УкрНОІБІ <https://nipo.gov.ua/innovatsijni-mapu/>

Аналіз інноваційної інфраструктури України за видами організацій свідчить, що значну кількість об'єктів інноваційної інфраструктури (209 од. або 37,5 % загальної кількості об'єктів інноваційної інфраструктури країни) створено на базі ЗВО, з них найбільшу частку порівняно з іншими регіонами має Одеська область – 86,7 % загальної кількості об'єктів інноваційної інфраструктури даної області, найменші частки – Харківська та Хмельницька області – 10,5 % та 7,1 % відповідно (табл.2).

Таблиця 2

Кількісна оцінка об'єктів інноваційної інфраструктури України, створених на базі ЗВО, у регіональному розрізі станом на 01.01.2025 р., од.

Область / регіон	Кількість об'єктів на базі ЗВО	% від загальної кількості об'єктів за областю / регіоном	з них за типами об'єктів інноваційної інфраструктури* на базі ЗВО											
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Вінницька	7	43,8	н.д							1				6
Волинська	3	25,0	н.д	1										2
Дніпропетровська	12	46,1	н.д	1								6	3	2
Донецька	11	78,6	н.д	3				2		3		1	2	

Область / регіон	Кількість об'єктів на базі ЗВО	% від загальної кількості об'єктів за областю / регіоном	з них за типами об'єктів інноваційної інфраструктури* на базі ЗВО											
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Житомирська	17	56,7	н.д	2	2		1	2	2	2		4	1	1
Закарпатська	4	23,5	н.д						1	2			1	
Запорізька	3	37,5	н.д							1		1		1
Івано-Франківська	16	57,1	н.д	3			5		1	1		3	3	
Київська	0	0,0	н.д											
Кіровоградська	8	42,1	н.д				1					7		
Луганська	0	0,0	н.д											
Львівська	6	11,8	н.д	1						1	1			3
Миколаївська	1	16,7	н.д						1					
Одеська	26	86,7	н.д	1	3			2	1	3		3	11	2
Полтавська	16	80,0	н.д	1	2	1	1	2	1	3	1	2	1	1
Рівненська	5	33,3	н.д		1			2	1			1		
Сумська	10	62,5	н.д				1	2	1	2		3		1
Тернопільська	10	66,7	н.д	1				1	2				4	2
Харківська	9	10,5	н.д	1					3	2				3
Херсонська	0	0,0	н.д											
Хмельницька	1	7,1	н.д						1					
Черкаська	9	81,8	н.д				1	2		1		3	1	1
Чернівецька	3	20,0	н.д	1						1			1	
Чернігівська	2	11,8	н.д									1		1
м. Київ	30	40,5	н.д	3	2			1	9	5	1		1	8
Усього	209	37,5	н.д	19	10	1	10	16	24	28	3	35	29	34

* 1 Індустріальні парки, 2 Інноваційні бізнес-інкубатори та акселератори, 3 Інноваційні кластери, 4 Інноваційні парки 5 Інноваційні технологічні платформи, 6 Інноваційні хаби, 7 Наукові парки, 8 Стартап-школи, 9 Технологічні парки, 10 Центри інновацій та трансферу технологій, 11 Центри інтелектуальної власності, 12 Центри підтримки технологій та інновацій (TISC)

Джерело: сайт побудовано за даними УкрНОІБІ <https://nipo.gov.ua/innovatsijni-mapu/>

Відносно загальної кількості об'єктів інноваційної інфраструктури, створених на базі ЗВО, найбільші частки припадають на м. Київ – 14,4 %, Одеську область – 12,4 %, Житомирську область – 8,1 %, Івано-Франківську та Полтавську області – по 7,7 %.

За типами об'єктів інноваційної інфраструктури на базі ЗВО найвищі показники відносно загальної кількості об'єктів мають «Центри підтримки технологій та інновацій (TISC)» – 73,9 % загальної кількості об'єктів даного типу в країні, «Наукові парки» – 68,6 % та «Центри інтелектуальної власності» – 65,9 %, найменші – «Інноваційні кластери» і «Технологічні парки» – 18,2 % та 9,4 % відповідно.

ВИСНОВКИ

1 Створення ефективної інфраструктури інноваційної діяльності в Україні є одним із найактуальніших завдань сучасної організаційної підтримки як наукових установ, так і бізнес-структур.

У цілому в Україні створено необхідну законодавчу базу для здійснення і розвитку інноваційної діяльності. Формування в Україні інноваційної моделі економічного зростання потребує сприяння держави у створенні та ефективному функціонуванні інноваційної інфраструктури, особливо на міжгалузевому та регіональному рівнях. Створення інфраструктури інноваційної діяльності, комерціалізація результатів ДіР, збереження розвинутої мережі малого інноваційного підприємництва є одним із шляхів відновлення економіки, розвитку науки і освіти.

Оновлення державної політики України у сфері інноваційної діяльності, зокрема ухвалення Кабінетом Міністрів законопроекту «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності» (2025 р.), спрямованого на створення сучасних механізмів стимулювання науки й бізнесу, спрощення бюрократичних процедур та запровадження нової інституційної структури управління інноваціями, сприятиме зміцненню інноваційного потенціалу держави, підвищенню конкурентоспроможності економіки та технологічному відновленню України.

2 В Україні станом на 01.01.2025 р. функціонують 558 об'єктів інноваційної інфраструктури, що на 28,9 % більше проти 2023 р. Найбільший темп зростання (понад удвічі) спостерігається за такими типами об'єктів, як «Інноваційні технологічні платформи» та «Інноваційні хаби»; на понад 80,0 % – «Інноваційні кластери», «Стартап-школи» та «Центри інтелектуальної власності».

Порівняльний аналіз щодо кількості об'єктів інноваційної інфраструктури у регіональному розрізі свідчить, що лідерами є Харківська область (15,4 % загальної кількості об'єктів інноваційної інфраструктури), Львівська (9,1 %) та м. Київ (13,3 %).

За типами об'єктів інноваційної інфраструктури відносно до загальної кількості даного типу найбільшою кількістю у Харківській області є «Технологічні парки» (65,6 %) і «Центри інновацій та трансферу технологій» (26,7 %); у Львівській області – «Індустріальні парки» (18 %); у м. Київ – «Наукові парки» (17,1 %), «Центри підтримки технологій та інновацій (TISC)» (28,3 %) та «Інноваційні кластери» (18,2 %); в Одеській області – «Центри інтелектуальної власності» (25,0 %).

Значну частку – 37,5 % загальної кількості об'єктів інноваційної інфраструктури країни створено на базі ЗВО, з них найбільшу кількість – у м. Київ – 14,4 %. За типами об'єктів інноваційної інфраструктури на базі ЗВО найбільший відсоток загальної кількості об'єктів даного типу мають «Центри підтримки технологій та інновацій (TISC)» – 73,9 %.

3 Незважаючи на темпи зростання окремих елементів інноваційної інфраструктури та збільшення їхньої загальної кількості, в Україні й досі відсутня

цілісна концептуально обґрунтована система розвитку інноваційної інфраструктури. Існуючі структурні компоненти національної інноваційної системи та нормативно-правове середовище їх функціонування залишаються несистематизованими та недостатньо інтегрованими в єдиний інноваційний простір. Це зумовлює фрагментарність та низьку результативність їх діяльності, що, у свою чергу, не забезпечує формування необхідного синергетичного ефекту для прискорення інноваційно-технологічного розвитку держави.

За таких умов пріоритетним завданням національної політики є створення сприятливого інституційного та організаційно-економічного середовища для формування та ефективного функціонування інноваційної інфраструктури. Зокрема, необхідним є:

- розширення мережі інституцій інноваційної інфраструктури та забезпечення державної підтримки з урахуванням стратегічних конкурентних переваг;
- упровадження комплексного механізму бюджетного регулювання інноваційного розвитку, що має охоплювати:
 - державні інвестиції та бюджетне кредитування інноваційно орієнтованих проєктів;
 - надання державних гарантій та субсидій;
 - субсидування наукоємних та експортоорієнтованих секторів економіки;
 - підтримку науково-дослідних програм відповідно до затверджених стратегічних пріоритетів інноваційної політики;
 - застосування механізму державного замовлення на інноваційну продукцію та технології;
 - упровадження державного страхування інноваційних проєктів для зниження ризиків їхньої реалізації.

Реалізація зазначених підходів сприятиме формуванню дієвої інноваційної інфраструктури, здатної забезпечити підвищення конкурентоспроможності національної економіки та її сталий розвиток у довгостроковій перспективі.